

บทที่ 3

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในประเทศไทย

3.1 การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การดูแลการเลือกตั้งและการควบคุมการเลือกตั้งตั้งแต่ในอดีตก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540¹ (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540 (1997)) นั้น อยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย (Ministry of Interior) และการตรวจสอบทางตุลาการ (Judicial Review) อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม (Court of justice) มาโดยตลอด แม้จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการองค์กรกลางจัดการเลือกตั้ง ขึ้น ในยุคหลังๆ แต่คณะกรรมการองค์กรกลางดังกล่าวก็มิได้มีบทบาทสำคัญเพียงพอในการทำการเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม แม้จะมีข้อเสนอให้กระทรวงมหาดไทยดูแลการเลือกตั้งต่อไป² แต่ก็อาจทำให้สาธารณชนมีความกังวลใจเกี่ยวกับความเป็นกลางของเจ้าพนักงาน ซึ่งบางครั้งถึงกับมีข้อครหาว่ามีความเอนเอียงไปตามผู้มีอำนาจทางการเมืองที่บริหารกระทรวงมหาดไทย³ ผู้ร่างรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 จึงได้บัญญัติเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดการเลือกตั้ง โดยมีต้นแบบมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งของหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐอินเดีย (Republic of India) สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (Republic of the Philippines)⁴ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการควบคุมจัดให้มีการเลือกตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ประกาศใช้บังคับ เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2540 และ

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้รับการยกย่องจากนักวิชาการทางกฎหมายมหาชนว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย หรือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญของประเทศไทย จนบางคนถึงกับเรียกว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ดีที่สุดในโลก

โปรดดู ชามูชัย แสงศักดิ์. (2554). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ: แนวคิดและประสบการณ์ของต่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 346-347.

² ไพฑูรย์ บุญวัฒน์. (2538). *การจัดองค์กรเพื่อสนับสนุนการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. หน้า 47.

³ ชชาติ ชัยเดชสุริยะ และมานิตย์ จุมปา. (2541). *รัฐธรรมนูญของมรา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา. หน้า 114.

⁴ สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2542). *กฎหมายเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน. หน้า 79.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มาตรา 43⁵ กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเข้าควบคุมและจัดการเลือกตั้งองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นภายใน 5 ปี นับแต่ประกาศพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 มีผลใช้บังคับ ซึ่งต้องเข้าควบคุมไม่เกินวันที่ 9 มิถุนายน 2546

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. เพื่อใช้เป็นกฎหมายในการเข้าควบคุมหรือจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ผ่านรัฐสภาและประกาศใช้ ซึ่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545⁶ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2545 แต่การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะเข้าควบคุมหรือจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นประเภทใดและเมื่อใดนั้น ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (มาตรา 2)⁷ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติครั้งที่ 8/2546 เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2546 เห็นชอบหลักการให้เสนอร่างพระราชกฤษฎีกาให้ใช้โดยใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นบังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น

⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2541 ให้ไว้ ณ วันที่ 6 มิถุนายน 2541. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 115 (ตอนที่ 35 ก), หน้า 37.

มาตรา 43 เพื่อให้เป็นไปตาม มาตรา 327 (9) ของรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเสนอร่างกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวจะต้องกำหนดระยะเวลาการยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทุกฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในขณะที่กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ตราขึ้นใหม่ประกาศใช้บังคับ ซึ่งจะกำหนดระยะเวลาให้แตกต่างกันตามสภาพความพร้อมที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแต่ละแห่งก็ได้ แต่ต้องมีให้เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ

⁶ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 1.

⁷ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 19.

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป แต่จะใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่นประเภทใดและเมื่อใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

การดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาตามวรรคหนึ่ง ให้นายกรัฐมนตรีรับฟังข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

พ.ศ. 2546⁸ ใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทุกประเภท ตั้งแต่วันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2546 เป็นต้นไป⁹

ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 (2007)) ยังคงหลักการเดิมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น¹⁰ (มาตรา 235 วรรคหนึ่ง¹¹)

3.1.1 การควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (Election Commission) เข้าควบคุมและดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1) คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ควบคุม และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต (Honest) และเที่ยงธรรม (Equitable) โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 105¹²

⁸ พระราชกฤษฎีกาให้ใช้โดยใช้พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นบังคับกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 18 ก), หน้า 1.

⁹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (ม.ป.ป.). *คู่มือการบริหารงานและจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. หน้า 1.

¹⁰ เดโช สวานานนท์. (2550). *เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 225.

¹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 87.

มาตรา 235 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ฯลฯ

ฯลฯ

¹² พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 33.

มาตรา 105 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุม และดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

2) คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (Provincial Election Commission) หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ดำเนินการควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายข้างต้นให้ชัดเจน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายต้องดำเนินการ (Operation) ภายในการควบคุม (Control) และการกำกับดูแล (Tutelage) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าว คณะกรรมการการเลือกตั้งจะแต่งตั้งบุคคลอื่นเพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้

การมอบหมายอำนาจหน้าที่ข้างต้น ไม่เป็นเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการดำเนินการหรือการสั่งการใดของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐที่ได้รับมอบหมาย (Assign) มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินการหรือสั่งการนั้นๆ ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในที่เลือกตั้งได้ (มาตรา 106)¹³

3) ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายเห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้กระทำการไปในทางที่อาจเกิดความเสียหายแก่

¹³ มาตรา 106 คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ดำเนินการควบคุมดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่งให้ชัดเจน โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายต้องดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งจะแต่งตั้งบุคคลอื่นเพื่อช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยก็ได้

การมอบอำนาจตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นเหตุให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าการดำเนินการหรือการสั่งการใดของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขการดำเนินการหรือการสั่งการนั้นได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายมีอำนาจเข้าไปในที่เลือกตั้ง

การจัดการเลือกตั้ง หรืออาจทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำ (Advice) ที่ได้ให้ไว้ ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีจำเป็น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายอาจมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุติหรือระงับ (Terminate or Suspend) การกระทำความผิดชั่วคราว (Temporary) ได้

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงาน (Report) ดังกล่าวแล้ว ถ้าเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าว หรือเมื่อเหตุข้างต้นปรากฏแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบ และแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทน (Replacement)

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมอบเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และอำนวยความสะดวกแก่บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้ง และให้บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนกว่าการเลือกตั้งจะเสร็จสิ้น (มาตรา 107)¹⁴

¹⁴ มาตรา 107 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายตาม มาตรา 106 เห็นว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กระทำการไปในทางที่อาจเกิดความเสียหายแก่การจัดการเลือกตั้ง หรืออาจทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำที่ได้ให้ไว้ ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในกรณีจำเป็น คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐผู้ได้รับมอบหมายอาจมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุติหรือระงับการกระทำความผิดชั่วคราวได้

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับรายงานตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้าเห็นด้วยกับรายงานดังกล่าวหรือเมื่อเหตุข้างต้นปรากฏแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้นั้นพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบ และแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทน

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งบุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งมอบเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการเลือกตั้งและอำนวยความสะดวกแก่บุคคลซึ่งได้รับแต่งตั้ง และให้บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนกว่าการเลือกตั้งจะเสร็จสิ้น

4) ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นสมควรให้มีการดำเนินการทางวินัย (Disciplinary proceedings) ด้วย ให้แจ้งต่อผู้บังคับบัญชา (Commander) ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อดำเนินการทางวินัย ในการนี้ ให้ใช้ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณาดำเนินการทางวินัย (มาตรา 108)¹⁵

3.1.2 การบริหารจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ต้องใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรง (Direct Voting) และลับ (Confidentiality) ตามมาตรา 6¹⁶ และมาตรา 7¹⁷ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 45 วันนับแต่วันที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นครบวาระหรือภายใน 60 วันนับแต่วันที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นใดนอกจากการครบวาระ (เช่น ตาย (Dead) ลาออก (Resign) ถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง (Retired)) เว้นแต่

¹⁵ มาตรา 108 ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรา 107 วรรคสอง ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นสมควรให้มีการดำเนินการทางวินัยด้วย ให้แจ้งต่อผู้บังคับบัญชาของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเพื่อดำเนินการทางวินัย ในการนี้ ให้ใช้ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณาดำเนินการทางวินัย

¹⁶ มาตรา 6 ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัคร ได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้งให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

¹⁷ มาตรา 7 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดให้มีการเลือกตั้งภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งครบวาระ หรือภายในหกสิบวันนับแต่วันที่สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุอื่นใดนอกจากการครบวาระ เว้นแต่วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นจะเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมีคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาให้มีการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่งได้ตามความจำเป็นเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ โดยต้องระบุเหตุผลการมีคำสั่งดังกล่าวด้วย

ในการจัดให้มีการเลือกตั้งตามวรรคหนึ่ง ให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการจัดการเลือกตั้ง

วาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะเหลืออยู่ไม่ถึง 180 วัน (มาตรา 7 วรรคหนึ่ง)

สำหรับผู้ที่จะมาทำหน้าที่บริหารจัดการเลือกตั้งนั้น ให้ใช้รูปแบบคณะกรรมการ (Committee) โดยที่แบ่งออกได้เป็น 4 ระดับ¹⁸ ดังนี้

ระดับที่ 1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบการเลือกตั้งท้องถิ่น ที่วาระอาณัติ

ระดับที่ 2 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เป็นผู้ช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้งในการควบคุมและกำกับดูแลการเลือกตั้งท้องถิ่น ในเขตจังหวัด (Province) ของตน

ระดับที่ 3 คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 5 คน เท่ากันทุกแห่ง มีหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นแห่งนั้นเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตำแหน่ง (ซึ่งได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ) ส่วนที่เหลือจะมาจาก การสรรหาอีกแห่งละ 4 คน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือว่าเป็น ผู้รับผิดชอบในการเสนอแนะและให้ความเห็นชอบ (Approve) ในการจัดการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

ระดับที่ 4 คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (Polling Station Commission) เป็นเจ้าพนักงาน ผู้ดำเนินการเลือกตั้งรับผิดชอบปฏิบัติงานเกี่ยวกับการลงคะแนน และการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง (Director of Polling Station) หน่วยละ 1 คน และคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งอีก หน่วยละ 7 คน จำแนกเป็นประธาน 1 คน และกรรมการ 6 คน แต่จะต้องไม่เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้งนั้น

ภารกิจข้างต้น จะมีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (Office of the Election Commission) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (Office of the Provincial Election Commission) และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย (Ministry of Interior) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Royal Thai Police Headquarters) กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education) ฯลฯ เป็นผู้สนับสนุน การบริหารจัดการการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและสุจริตเที่ยงธรรม อย่างแท้จริง¹⁹

¹⁸ ธีรยุทธ วิทิตานนท์ และธีรวัฒน์ ปาระมี. (2549). *คำอธิบายกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 130.

¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. อ้างแล้ว. หน้า 2.

3.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติในส่วนของคุณสมบัติ (Property) และลักษณะต้องห้าม (Prohibitions) ของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นไว้ในมาตรา 44 และมาตรา 45 ซึ่งใช้บังคับกับการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นทุกประเภทในประเทศไทยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Provincial Administrative Organization) เทศบาล (Municipality) องค์การบริหารส่วนตำบล (Sub-district Administrative Organization) กรุงเทพมหานคร (Bangkok) และเมืองพัทยา (Pattaya) และยังแยกบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ อีกด้วย

3.2.1 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (มาตรา 44)

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด (Being of Thai Nationality by Birth)²⁰

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง (Election Day)

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษี (Tax) ตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือน (Property Tax) และที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ (Local Maintenance Tax) ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาติดต่อกันสามปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง²¹

²⁰ กรณีบุตรของอดีตทหารจีนคณะชาติและจีนฮ่อผู้อพยพที่เกิดในประเทศไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้สั่งเฉพาะรายให้สัญชาติไทย บุคคลเหล่านั้นมิได้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดจึงไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะขาดคุณสมบัติข้างต้น (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ ลต 0601/12358 ลงวันที่ 12 กันยายน 2548)

²¹ คุณสมบัติข้อนี้ในประเด็นเรื่องระยะเวลาการเสียภาษีนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 27/2546 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2546 เห็นว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นด้วยเวลาติดต่อกัน 3 ปีนับถึงปีที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น การเสียภาษีเพียงปีเดียวหรือเสียรวมยอดเพียงครั้งเดียวเพื่อให้มีผลย้อนหลังให้ติดต่อกันนั้น จึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติดังกล่าว

ส่วนในประเด็นที่ว่ากรรมการผู้จัดการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายได้ทำการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินของบริษัทในฐานะผู้แทนนิติบุคคลให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในระยะเวลาติดต่อกัน 7 ปี จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้หรือไม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 86/2546 เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2546 พิจารณาเห็นว่า การเสียภาษีดังกล่าว คือ การกระทำของผู้แทนนิติบุคคลตามมาตรา 70 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงไม่ถือได้ว่าเป็นการเสียภาษีในนามของตนเอง ในฐานะบุคคลธรรมดา อันจะทำให้ผู้แทนนิติบุคคลนั้นมีคุณสมบัติสามารถมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ตามนัยมาตรา 44 (3) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

(4) คุณสมบัติอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (มาตรา 45)

(1) ติดยาเสพติดให้โทษ (Addicted to Narcotics)

(2) เป็นบุคคลล้มละลาย (Bankrupt)

(3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 34 (1) (2) หรือ (4) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งได้แก่

(3.1) วิกลจริต (Unsound Mind) หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ (Mental Infirmity)

(3.2) เป็นภิกษุ (Buddhist Priest) สามเณร (Novice) นักพรต (Monk) หรือนักบวช (Clergy)

(3.3) อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (Right to Vote)

(4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก (Imprison) และถูกคุมขัง (Detainee) อยู่โดยหมายศาล

(5) ได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุด (Being Imprisoned by a Final Judgement to Term of Imprisonment) โดยจำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท (Negligent)

(6) ต้องคำสั่งพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะได้รับโทษหรือไม่ โดยได้พ้นโทษหรือต้องคำพิพากษามายังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี²²

(7) เคยถูกไล่ออก (Expelled) ปลดออก (Dismissed) หรือให้ออก (Remove) จากราชการหน่วยงานของรัฐ (State agency) หรือรัฐวิสาหกิจ (State enterprise) เพราะทุจริตต่อหน้าที่ (Malpractice) หรือถือว่าการกระทำทุจริต (Dishonest) และประพฤติมิชอบในวงราชการ (Corruption)²³

²² บุคคลที่จะเข้าข้อลักษณะต้องห้ามนี้ ต้องเป็นบุคคลที่ถูกศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 เท่านั้น ไม่ว่าจะได้รับโทษหรือไม่ก็ตาม หรือไม่มีโทษจำคุกให้รอลงอาญาก็ให้ถือว่าเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามความในข้อนี้แล้ว

²³ กรณีที่บุคคลเคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่าการกระทำทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ แต่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนมพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 จะถือว่าเป็นผู้มีสิทธิสมัครหรือไม่

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 41/2542 (184) เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2542 ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีดังกล่าวตามมาตรา 5 ของ พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ ได้บัญญัติให้ล้างมลทินแก่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยในกรณีที่ได้กระทำผิดก่อน หรือในวันที่ 9 มิถุนายน 2539 และได้รับโทษหรือรับทัณฑ์ทั้งหมดหรือบางส่วนไปก่อน หรือในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนั้นๆ ดังนั้น ผู้สมัครผู้นั้น จึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งโดยไม่ต้องห้ามตามมาตรา 45 (7) แต่อย่างใด

(8) เคยต้องคำพิพากษา (Judgment) หรือคำสั่งของศาล (Court Order) ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวย (Wealth) ผิดปกติ (Abnormal) หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ²⁴

(9) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Member of the House of Representative) สมาชิกวุฒิสภา (Senator) สมาชิกสภาท้องถิ่น (Local Assembly) หรือผู้บริหารท้องถิ่น (Local Administrators) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (Constitution of the Kingdom of Thailand) หรือกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียง (Ballot) เพื่อถอดถอน (Recall) สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี มายังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง

(10) อยู่ในระหว่างเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง (Right Candidate) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น²⁵

(11) เคยถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง (Derogate of the Right to Vote) มายังไม่ถึง 1 ปี นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งอันเนื่องมาจากการกระทำการโดยไม่สุจริต (Dishonest) ตามพระราชบัญญัติ (Act) นี้ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Member of the House of Representative) และสมาชิกวุฒิสภา (Senator) เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่น ได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งมาโดยไม่สุจริต

(12) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น²⁶

(13) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา หรือเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) เดียวกันหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น²⁷

²⁴ กรณีบุคคลเคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติแต่ได้รับการล้างมลทินตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระชนพรรษา 60 พรรษา พ.ศ. 2530 จะถือว่า บุคคลนั้นยังมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรา 45 (8) แต่อย่างใด

²⁵ เสียสิทธิเนื่องจากไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

²⁶ กรณีคณะผู้บริหารท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ แต่ยังคงรักษาการในตำแหน่งนั้น เพื่อที่จะต้องดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ต่อไป จนกว่าคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่แต่งตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่ถือว่า กรณีดังกล่าวจะถือว่ายังมีสถานะเป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่ต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง ดังนั้น หากผู้นั้นประสงค์จะลงสมัครก็ต้องลาออกตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เสียก่อน

²⁷ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 16/2547 เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2547 ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ลงคะแนนเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้วแต่คณะกรรมการการเลือกตั้งยังไม่ประกาศผลการเลือกตั้ง ถือว่าผู้นั้นยังคงมีสถานะเป็นผู้สมัครอยู่ แม้ผลการนับคะแนนจะไม่ได้รับเลือกตั้งก็ตาม เพราะหากปรากฏต่อมาว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง จะถือว่ายังมีสิทธิสมัครฯ และได้รับเลือกตั้งได้อีก ดังนั้น จึงไม่ถือว่าบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 45 (13)

(14) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ (Government Official)

(15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้าง (Employee) ของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (Other State Official)²⁸

(16) เป็นกรรมการการเลือกตั้ง (Election Commissioner) กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (State Audit Commission) กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (National Anti-Corruption Commission) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (National Human Right Commission) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Judge of the Constitutional Court) หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา (Parliamentary Ombudsman)

(17) ลักษณะอื่นที่กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 35 วรรคหนึ่ง²⁹ และมาตรา 36 วรรคหนึ่ง³⁰) ผู้นั้นต้องเสียสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 37 (3)³¹)

²⁸ การเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน แพทย์ประจำตำบล ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จึงเข้าข้อลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนกรณีสมาชิกกองอาสารักษาดินแดน (อส.) จะเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือไม่นั้น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 14/2547 เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2547 พิจารณาเห็นว่า สมาชิกกองอาสารักษาดินแดนเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ จึงต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ทั้งนี้ หากผู้ใดที่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อนี้ประสงค์จะลงสมัครก็จะต้องลาออกจากตำแหน่งดังกล่าว โดยการลาออกนั้น จะต้องมีผลบังคับก่อนที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งด้วย

²⁹ มาตรา 35 ผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 33 และ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 34 มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เว้นแต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้แจ้งเหตุดังต่อไปนี้ต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งก็ได้

ฯลฯ

ฯลฯ

³⁰ มาตรา 36 ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นทำหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเจ็ดวันนับแต่วันเลือกตั้ง และให้นำความในมาตรา 35 วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ฯลฯ

ฯลฯ

³¹ มาตรา 37 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นเสียสิทธิ ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(3) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

ฯลฯ

ฯลฯ

ในส่วนปัญหาต่อไปมีว่าการเสียสิทธิดังกล่าว มาตรา 37 วรรคสอง³² กำหนดให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้ันไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้ันไปใช้สิทธิเลือกตั้งวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้ันไปใช้สิทธิเลือกตั้งหมายถึงการใช้สิทธิเลือกตั้งอะไรบ้าง

ปัญหาดังกล่าวพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550³³ มาตรา 27 วรรคหนึ่ง³⁴ ได้กำหนดเรื่องการเสียสิทธิไว้ว่าการเสียสิทธิเลือกตั้ง ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเช่นนี้คงแก้ปัญหาการตีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอะไรบ้าง เห็นควรแก้ไขมาตรา 37 วรรคสองของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาการตีการไปใช้สิทธิเลือกตั้งอะไรบ้าง และให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง

ในที่เกี่ยวกับคุณสมบัติเกี่ยวกับภูมิลำเนาของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา 44 (3) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน

³² มาตรา 37 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยมิได้แจ้งเหตุตามมาตรา 35 วรรคหนึ่ง หรือมาตรา 36 วรรคหนึ่ง ให้ผู้ันเสียสิทธิ ดังต่อไปนี้

๑๓๑

๑๓๑

การเสียสิทธิตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้ันไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้ง ครั้งที่ผู้ันไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

³³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ให้ไว้ ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 64 ก), หน้า 69.

³⁴ มาตรา 27 การเสียสิทธิตามมาตรา 26 ให้มีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑๓๑

๑๓๑

หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาติดต่อกันสามปี นับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง

จากบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายกำหนดคุณสมบัตินี้ไว้ 2 ประการ คือ (1) การมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับแต่วันสมัครรับเลือกตั้ง หรือ (2) ได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาติดต่อกันสามปี นับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นกรณีที่กฎหมายเปิดช่องให้เลือกว่าจะใช้คุณสมบัติด้านการมีภูมิลำเนา หรือการเสียภาษีก็ได้ ซึ่งในข้อนี้ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ก็มีได้มีการบัญญัติให้แตกต่างออกไป เว้นแต่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ทวิ (3) บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ (1) มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปี จนถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า คุณสมบัติตามมาตราดังกล่าวมิได้กำหนดทางเลือกในกรณีการเสียภาษีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นแต่อย่างใด แตกต่างจากที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนด กรณีเช่นนี้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติ มาตรา 47 ทวิ (3) ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 ธันวาคม 2546 ภายหลังพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งใช้บังคับเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2545 ดังนั้น คุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องเป็นผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรตามหมู่บ้านในตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันสมัครเลือกตั้งเท่านั้น ไม่มีทางเลือกให้ใช้คุณสมบัติการเสียภาษีด้วยได้

สำหรับกรณีสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528³⁵ มาตรา 46³⁶ โดยให้มีคุณสมบัติผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภา

³⁵ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ให้ไว้ ณ วันที่ 20 สิงหาคม 2528. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 102 ฉบับพิเศษ (ตอนที่ 115), หน้า 1.

³⁶ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ให้ไว้ ณ วันที่ 20 สิงหาคม 2528. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 102 ฉบับพิเศษ (ตอนที่ 115), หน้า 20.

มาตรา 46 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 14 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16

กรุงเทพมหานคร ตามมาตรา 14 (3)³⁷ กำหนดทางเลือกไว้เช่นกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างออกไป กล่าวคือ หากเป็นกรณีมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่ครบ 180 วัน ก็ต้องเสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัคร หรือก่อนปีที่สมัครหนึ่งปีด้วยจึงจะมีคุณสมบัติ ส่วนกรณีบุคคลผู้มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ก็ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน แต่กำหนดว่ามีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการกำหนดระยะเวลาในการมีชื่อในทะเบียนบ้านไว้มากกว่าคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภากรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร แต่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545

เรื่องระยะเวลาที่จะต้องมีการมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น และระยะเวลาในการเสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นเป็นระยะเวลาพอสมควรที่จะมีความรักใคร่ผูกพันกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ รวมทั้งเป็นผู้ที่เสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรบัญญัติแก้ไขคุณสมบัติเกี่ยวกับระยะเวลาในการมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและการเสียภาษีให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้สมัครสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ให้สอดคล้องกัน

3.2.2 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Chief Executive of the Provincial Administrative Organisation) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมี

³⁷ มาตรา 14 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

๑๓๑

๑๓๑

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัครไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครและได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัครหรือปีก่อนที่สมัครหนึ่งปี

คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540³⁸ ดังต่อไปนี้ด้วย

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด (มาตรา 35/1)

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี (Bachelor's Degree) หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

ประเด็นคุณสมบัติเกี่ยวกับอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นั้น มาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กับพระราชบัญญัติองค์การบริหารจังหวัด พ.ศ. 2540 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติองค์การบริหารจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546³⁹ บัญญัติไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ส่วนพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีในวันเลือกตั้ง จะต้องถือตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ปัญหาข้อนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (Council of State) มีความเห็นว่า⁴⁰ กรณีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคุณสมบัติเรื่องอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้บริหารท้องถิ่น เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ ในวันเลือกตั้ง ส่วนกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดว่า มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งแตกต่างกัน จะต้องถือคุณสมบัติในเรื่องอายุของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นว่ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ประสงค์จะให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปฏิบัติให้เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน ได้แก่ คุณสมบัติเรื่องสัญชาติ อายุ และการมีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนจะสมัครรับเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้ คุณสมบัติดังกล่าวจึงต้องเป็นไปตามมาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และเมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแล้ว บรรดาบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนด

³⁸ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ให้ไว้ ณ วันที่ 12 ตุลาคม 2540. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 114 (ตอนที่ 62 ก), หน้า 1.

³⁹ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 109 ก), หน้า 5.

⁴⁰ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา บันทึกเรื่องเสรีจที่ 675/2548 เรื่อง คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายเทศมนตรี หรือนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

แตกต่างไปจากมาตรา 44 ดังกล่าวจึงใช้บังคับไม่ได้ อย่างไรก็ตาม โดยที่ต่อมาภายหลังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบทบัญญัติที่เกี่ยวกับอายุของผู้สมัครให้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งอันเป็นการแตกต่างจากมาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และ โดยที่พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546⁴¹ เป็นกฎหมายเรื่องเดียวกันที่รัฐสภาเห็นชอบภายหลังจากที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้ตราขึ้นใช้บังคับกรณีจึงต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นใช้บังคับในภายหลัง กล่าวคือ คุณสมบัติด้านอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บัญญัติออกมาใช้บังคับในภายหลัง ซึ่งกำหนดให้มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม สำหรับคุณสมบัติด้านอายุของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสามฉบับ (พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546⁴²) ก็ยังคงต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ต่อไป

กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังมิได้แก้ไขเพิ่มเติม ได้แก่ กรุงเทพมหานคร มาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 บัญญัติว่า ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา 14 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16 ซึ่งมาตรา 14 (2) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติว่า ผู้สมัครต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง และพระราชบัญญัติระเบียบราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 43 (2) บัญญัติให้นายกเมืองพัทยามีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ใช้บังคับอยู่ก่อนการใช้บังคับของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 หากถือตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็ต้องใช้บังคับคุณสมบัติเรื่องอายุตามมาตรา 44 (2) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ซึ่งกำหนดไว้ว่ามีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ทำให้คุณสมบัติด้านอายุของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยามีคุณสมบัติ

⁴¹ พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546. ให้ไว้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2546 ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 (ตอนที่ 124 ก), หน้า 1.

⁴² พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2546 ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 120 (ตอนที่ 124 ก), หน้า 16.

ยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง แตกต่างจากคุณสมบัติด้านอายุนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดให้มีอายุสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง จึงควรแก้ไขอายุของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเมืองพัทยาให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ ส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 35/1⁴³ (3)⁴⁴ ดังนี้ บุคคลผู้มีสิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่า ด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องไม่เป็นผู้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภา ท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษาผู้บริหาร ท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด (Member of the Provincial Council) นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 ดังต่อไปนี้ด้วย

⁴³ มาตรา 35/1 เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 109 ก), หน้า 10.

⁴⁴ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 109 ก), หน้า 10.

มาตรา 14 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 35/1 มาตรา 35/2 มาตรา 35/3 มาตรา 35/4 และมาตรา 35/5 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

มาตรา 35/1 บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมีคุณสมบัติและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ด้วย

๑๓๑

๑๓๑

(3) ไม่เป็นผู้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหาร ท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือ กิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

แต่อย่างใด

ลักษณะต้องห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 มาตรา 9 วรรคสอง⁴⁵ กล่าวคือ จะต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการ หรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี

บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี (Mayor) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496⁴⁶ ดังต่อไปนี้ด้วย

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี (มาตรา 48 เบญจ)

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

⁴⁵ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 4 พฤศจิกายน 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 109 ก), หน้า 5-6.

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 9 สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว จะต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เลขานุการหรือที่ปรึกษาผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

๑๗๑

๑๗๑

⁴⁶ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ให้ไว้ ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2496. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 70 (ตอนที่ 14), หน้า 222.

ลักษณะต้องห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเทศมนตรี (มาตรา 48 เบญจ)⁴⁷

(1) ไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

(2) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

ผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (Member of Municipality) นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ดังต่อไปนี้ด้วย

คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

พิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แต่อย่างไร

ลักษณะต้องห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 15 วรรคสาม กล่าวคือ ต้องไม่เป็นผู้ที่พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษา หรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึง 5 ปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

บุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (Chief Executive of the Provincial Administrative Organisation) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537⁴⁸ ดังต่อไปนี้ด้วย

⁴⁷ มาตรา 48 เบญจ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546. ให้ไว้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 124 ก), หน้า 7-8.

⁴⁸ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ให้ไว้ ณ วันที่ 26 พฤศจิกายน 2537. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 111 (ตอนที่ 53 ก), หน้า 11.

คุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 58/1)

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย (High School) หรือเทียบเท่า หรือเคยเป็น

สมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

ลักษณะต้องห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 58/1 (3) คือ ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นหรือเลขานุการหรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปี นับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

ลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับการไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตที่มีบัญญัติไว้เฉพาะในเรื่องที่เป็นลักษณะต้องห้ามของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เท่านั้น โดยที่ไม่ปรากฏว่ามีบัญญัติลักษณะต้องห้ามเช่นนี้ กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (Member of the Sub-district Administrative Organization Council) นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ดังต่อไปนี้ด้วย

คุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ทวิ (1) คือ มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

ลักษณะต้องห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ทวิ (2) คือ ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น

หรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น หรือที่ปรึกษาหรือเลขานุการของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญา หรือกิจการที่กระทำกับสภาตำบลหรือองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครรับเลือกตั้ง

ลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามบทบัญญัติ มาตรา 47 ทวิ (2) มีความแตกต่างจากลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาล คือ มีบทบัญญัติว่า ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตอยู่ด้วย ซึ่งบทบัญญัติเช่นนี้ไม่มีบัญญัติห้ามไว้ในลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาท้องถิ่นอื่น

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (Bangkok Metropolitan Administration Governor) ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 14 และมาตรา 16 ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (มาตรา 14)

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัครไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานคร และได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัครหรือก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

ลักษณะต้องห้ามของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (มาตรา 16)

- (1) ดิคาเสพตคคให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 13⁴⁹ (1) (3) หรือ (5)

⁴⁹ มาตรา 13 บุคคลผู้มีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ

- (1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ
- (2) (ยกเลิก)
- (3) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (4) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (5) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท
- (6) เป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (7) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (9) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น
- (10) เป็นบุคคลซึ่งทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจไล่ออก ปลดออก ให้ออกหรือเลิกจ้าง เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในทางราชการ
- (11) เป็นผู้ถูกถอดถอนให้ออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี
- (12) เป็นผู้ถูกให้ออกจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา 23 (8)⁵⁰ ถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบสี่ปี
- (13) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กำหนดไว้เช่นเดียวกับสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ

⁵⁰ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 ให้ไว้ ณ วันที่ 20 สิงหาคม 2528. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 102 ฉบับพิเศษ (ตอนที่ 115), หน้า 12.

มาตรา 23 สมาชิกภาพของสมาชิกสภากรุงเทพมหานครสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

๑๓๑

๑๓๑

(8) สภากรุงเทพมหานครวินิจฉัยให้ออกเพราะเห็นว่าได้กระทำการอันเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง มติของสภากรุงเทพมหานครในข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของ สภากรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ให้มีผลตั้งแต่วันที่สภากรุงเทพมหานครลงมติ

๑๓๑

๑๓๑

กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 มาตรา 46⁵¹ โดยให้มีคุณสมบัติตามมาตรา 14⁵² และลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16⁵³ เป็นองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นรูปแบบเดียวในปัจจุบันที่กำหนดในลักษณะนี้ เนื่องจากรูปแบบอื่นๆ ได้กำหนดแยกคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้บริหารท้องถิ่นออกจากกัน

⁵¹ มาตรา 46 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติตามมาตรา 14 และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 16

⁵² มาตรา 14 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานครต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลาติดต่อกันจนถึงวันสมัคร ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตกรุงเทพมหานครและได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กรุงเทพมหานครในปีที่สมัครหรือปีก่อนที่สมัครหนึ่งปี

⁵³ มาตรา 16 บุคคลลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร คือ

(1) ดิคาเสพติดให้โทษ

(2) เป็นบุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

(3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 13 (1) (3) หรือ (5)

(4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

(5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่

ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(6) (ยกเลิก)

(7) เป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(8) เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาซึ่งมีหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

(9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(10) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น

(11) เป็นบุคคลซึ่งทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจไล่ออก ปลดออก ให้ออกหรือเลิกจ้างเพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในทางราชการ

(12) เป็นผู้ถูกถอดถอนให้ออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ยังไม่ครบสี่ปี

(13) เป็นผู้ถูกให้ออกจากตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครตามมาตรา 23 (8) ถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง ยังไม่ครบสี่ปี

(14) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร (Member of Bangkok Metropolitan Assembly Councilor) มีคุณสมบัติ (มาตรา 14) และ ไม่มีลักษณะต้องห้าม (มาตรา 16) เช่นเดียวกับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา

เมืองพัทยามีนายกเมืองพัทยา (Pattaya City Mayor) หนึ่งคนมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา (Pattaya) การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาให้กระทำโดยวิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ (มาตรา 41)⁵⁴ นอกจากนี้จะต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542⁵⁵ ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา (มาตรา 43)

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (3) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (4) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาและได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ ให้เมืองพัทยาในปีที่สมัครหรือในปีก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

ลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา

ผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยามีลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 44⁵⁶ เช่นเดียวกับลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิก

⁵⁴ มาตรา 41 ให้เมืองพัทยามีนายกเมืองพัทยาคคนหนึ่งซึ่งเลือกตั้ง โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา

การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาให้กระทำโดยออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

๑๓๑

๑๓๑

⁵⁵ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ให้ไว้ ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 116 (ตอนที่ 120 ก), หน้า 21.

⁵⁶ มาตรา 44 บุคคลผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา 13 เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเมืองพัทยา

สภาเมืองพิทยา (มาตรา 13⁵⁷) ดังนี้

- (1) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 11 (1) (2) หรือ (4)⁵⁸
- (2) ดิคาเสพตติให้โทษ
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปี

ในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

⁵⁷ มาตรา 13 บุคคลผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก

- (1) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 11 (1) (2) หรือ (4)
- (2) ดิคาเสพตติให้โทษ
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวัน

เลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา

(10) เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

(11) อยู่ในระหว่างต้องห้ามหรือตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(12) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากกระทำการทุจริต หรือประพฤติมิชอบ

(13) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งราษฎรลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่ง ตามกฎหมายว่าด้วยคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นและยังไม่พ้นกำหนดห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งครั้งหลังสุดจนถึงวันเลือกตั้ง

⁵⁸ มาตรา 11 บุคคลผู้มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

(1) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

๑๗๑

๑๗๑

(4) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

(6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

(7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

(8) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(9) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา

(10) เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือของรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าของที่ดินอื่นของรัฐ

(11) อยู่ในระหว่างต้องห้ามหรือตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย

(12) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถูกให้พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากกระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ

(13) เคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งราษฎรลงคะแนนเสียงให้พ้นจากตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และยังไม่พ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งครั้งสุดท้ายจนถึงวันเลือกตั้ง

คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา

สมาชิกสภาเมืองพัทยา (Pattaya City councilor) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 24 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา (มาตรา 9 วรรคหนึ่ง)⁵⁹ โดยบุคคลผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยานอกจากจะต้องมีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แล้วยังต้องมีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารเมืองพัทยา พ.ศ. 2542⁶⁰ ดังต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา (มาตรา 12)

(1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(2) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

⁵⁹ มาตรา 9 สภาเมืองพัทยาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนยี่สิบสี่คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเมืองพัทยา

⁶⁰ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 ให้ไว้ ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน 2542. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 (ตอนที่ 120 ก), หน้า 21.

(3) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเมืองพัทยาในวันสมัครรับเลือกตั้ง และได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ ให้เมืองพัทยาในปีที่สมัคร หรือในปีก่อนปีที่สมัครหนึ่งปี

ลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา

ลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยากำหนดไว้เช่นเดียวกับลักษณะต้องห้ามผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาดังที่ได้กล่าวมาแล้วตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2542 มาตรา 13

3.3 การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้สิทธิและหน้าที่ในการปกครองตนเอง โดยการเลือกบุคคลในท้องถิ่นที่รู้จักและเข้าใจท้องถิ่นของตนเองเข้ามาเป็นผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารท้องถิ่นแทนตน คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้มีอำนาจในการสั่งและจัดให้มีการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเกิดขึ้น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสั่งให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่ละแห่งเป็นผู้ดำเนินจัดการเลือกตั้ง โดยจะทำการแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้งและทำหน้าที่กำกับดูแล และอำนวยความสะดวก ซึ่งต้องปฏิบัติตามประกาศ ระเบียบ ข้อกำหนดคำสั่งหรือการมอบหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด⁶¹

3.3.1 การสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(1) ผู้รับผิดชอบการสมัครรับเลือกตั้ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 กำหนดว่า เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ซึ่งเป็นการเลือกตั้งทั่วไป หรือการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างลง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แต่งตั้งหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น (ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) เพื่อทำหน้าที่

⁶¹ อรรถชัย ก๊กผล และปรีชญา ชีพเจริญรัตน์. (2547). *สารนุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวดที่ 5 ประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น ลำดับที่ 2 เรื่องการเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส. หน้า 29.

เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นผู้รับผิดชอบในการรับสมัคร (Candidate Application) (มาตรา 19 วรรคหนึ่ง)⁶²

ในการประกาศกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องประกาศกำหนดให้มีการเริ่มรับสมัครไม่เกิน 10 วัน นับแต่วันประกาศให้มีการเลือกตั้ง และต้องมีวันรับสมัครไม่น้อยกว่า 5 วัน (มาตรา 8 (2)⁶³)

(2) การเตรียมเอกสารหลักฐาน (Evidence) และเงินค่าธรรมเนียม (Charge) สำหรับการยื่นสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ใดที่ประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น จะต้องเตรียมเอกสารหลักฐานไว้ให้พร้อมก่อน ไปสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งประกอบด้วย⁶⁴

1) ค่าธรรมเนียมการสมัคร (เงินสด (Cash) ตั๋วแลกเงิน (Draft) หรือแคชเชียร์เช็ค (Cashier's Check) ตามบัญชีแนบท้ายระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554⁶⁵ ดังมีรายละเอียดปรากฏตามนี้

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด	30,000	บาท
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด	2,000	บาท
นายกเทศมนตรีเทศบาลนคร	10,000	บาท

⁶² มาตรา 19 เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่น เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้น และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสี่คนแต่ไม่เกินหกคน เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามประกาศระเบียบ ข้อกำหนด คำสั่งหรือการมอบหมายของคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด

๑๗๑

๑๗๑

⁶³ มาตรา 8 เมื่อมีกรณีที่ต้องมีการเลือกตั้ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรา 19 ประกาศให้มีการเลือกตั้ง ซึ่งอย่างน้อยต้องมีเรื่อง ดังต่อไปนี้

๑๗๑

๑๗๑

(2) วันรับสมัครเลือกตั้ง ซึ่งต้องให้มีการเริ่มรับสมัครไม่เกินสิบวันนับแต่วันประกาศให้มีการเลือกตั้ง และต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน

๑๗๑

๑๗๑

⁶⁴ ธีธกร วิทิตานนท์ และธีรวัฒน์ ปาระมี. (2549). *คำอธิบายกฎหมายเลือกตั้งท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 167.

⁶⁵ ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 ประกาศ ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2554. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 128 (ตอนที่ 15 ก), หน้า 26.

สมาชิกสภาเทศบาลนคร	5,000	บาท
นายกเทศมนตรีเทศบาลเมือง	8,000	บาท
สมาชิกสภาเทศบาลเมือง	3,000	บาท
นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล	5,000	บาท
สมาชิกสภาเทศบาลตำบล	2,000	บาท
นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	2,000	บาท
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล	500	บาท
นายกเมืองพัทยา	10,000	บาท
สมาชิกสภาเมืองพัทยา	5,000	บาท
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	50,000	บาท
สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร	10,000	บาท

2) รูปถ่าย หรือรูปภาพขนาดกว้างประมาณ 8.5 ซม. ยาวประมาณ 13.5 ซม. หรือขนาดโปสการ์ด จำนวนตามที่คุณอำนาจการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

ในกรณีที่มีหน่วยเลือกตั้งจำนวนมาก คุณอำนาจการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดให้ผู้สมัครนำรูปถ่ายมาให้เท่าที่จำเป็น โดยผู้สมัครจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้

3) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน แต่ถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นบุคคลซึ่งไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายให้ใช้บัตรหรือหลักฐานอื่นใดของทางราชการที่มีรูปถ่ายอันสามารถแสดงตนแทนได้

4) สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน หรือหลักฐานการเสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน หรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สมัครเป็นเวลาติดต่อกัน 3 ปีนับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง

5) ใบรับรองแพทย์ตามแบบที่แพทย์สภากำหนด

6) หลักฐานอื่นๆ เช่น

6.1) เอกสารการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล

6.2) เอกสารการลาออกจากราชการ กรณีเป็นข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

6.3) ปริญญาบัตร ใช้เฉพาะกับกรณีของคุณอำนาจการการบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี และนายกเมืองพัทยาเท่านั้น

6.4) หนังสือรับรองการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกวุฒิสภา กรณีกฎหมายได้กำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา แต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ที่ยังไม่มีวุฒิการศึกษาตามเงื่อนไขทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเมืองพัทยา ผู้สมัครจะต้องใช้หลักฐานหนังสือรับรองตามข้อนี้แทน

3.3.2 กระบวนการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ใดประสงค์จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้ยื่นใบสมัครค่าธรรมเนียมการสมัคร รูปถ่าย รวมทั้งหลักฐานและเอกสารต่างๆ ด้วยตนเองต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกาศกำหนดไว้ในประกาศให้มีการเลือกตั้งฯ (มาตรา 46)⁶⁶

กรณีมีผู้ประสงค์จะยื่นใบสมัครพร้อมกับหลายคนมาขึ้นก่อนเวลารับสมัคร และไม่อาจตกลงกันได้ ให้ใช้วิธีการจับสลากระหว่างผู้สมัครที่มาพร้อมกัน หรือได้มาขึ้นใบสมัครก่อนเวลาการรับสมัคร (มาตรา 51)⁶⁷

กรณีผู้สมัครคนใดยื่นใบสมัครพร้อมกันหลายคน ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้มีการประชุมผู้สมัครเหล่านั้น เพื่อตกลงลำดับการยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง หากไม่สามารถตกลงกันได้ ให้ดำเนินกระบวนการจับสลาก (Draw) ในการจับสลากให้ผู้สมัครที่ยื่นใบสมัครเป็นรายบุคคลจับสลากต่อหน้าผู้สมัครทั้งหมด การจับสลากให้ดำเนินการสองครั้ง ตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 ข้อ 94 ดังนี้

⁶⁶ มาตรา 46 ในการสมัครรับเลือกตั้ง ให้ผู้สมัครยื่นใบสมัครต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การยื่นใบสมัครตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้สมัครยื่นหลักฐานการสมัครพร้อมกับชำระค่าธรรมเนียมการสมัครตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

⁶⁷ มาตรา 51 ให้กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครเรียงตามลำดับก่อนหลังในการมาขึ้นใบสมัคร ถ้ามีผู้สมัครมาพร้อมกันหลายคนและไม่อาจตกลงกันได้ให้ใช้วิธีจับสลากระหว่างผู้สมัครที่มาพร้อมกัน

เมื่อได้กำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัครตามวรรคหนึ่งแล้วจะเปลี่ยนแปลงหมายเลขประจำตัวผู้สมัครไม่ได้ไม่ว่าด้วยประการใดๆ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดหมายเลขประจำตัวผู้สมัคร และการจับสลาก ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

(1) การจับสลากครั้งที่ 1 ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เขียนชื่อผู้สมัคร ซึ่งจะต้องจับสลากบนสลากที่เหมือนกันแล้วใส่ลงในภาชนะทึบแสงทำการเขย่า ภาชนะให้คละก้น เพื่อไม่ให้ทราบว่าเป็นสลากของผู้สมัครคนใดแล้วให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทำการจับสลากชื่อผู้สมัครจากภาชนะขึ้นมาครั้งละหนึ่งใบ ชื่อผู้สมัครที่ถูกจับมาเป็นลำดับแรกให้ถือว่าผู้สมัครผู้นั้น คือ ผู้ที่มีสิทธิจับสลากเพื่อยื่นใบสมัครรับ เลือกตั้งก่อน ชื่อผู้สมัครใดที่ถูกจับมาในลำดับถัดไปให้ถือว่าผู้สมัครคนนั้น คือ ผู้ที่มีสิทธิจับสลาก เพื่อยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งในลำดับถัดไปเรียงตามลำดับจนครบจำนวนของผู้สมัครทุกคนซึ่งได้ยื่น ใบสมัครพร้อมกันนี้

(2) การจับสลากครั้งที่ 2 ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เขียนหมายเลขตั้งแต่หมายเลขหนึ่งถึงหมายเลขเท่ากับจำนวนของผู้สมัคร ซึ่งยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง พร้อมกันบนสลากที่เหมือนกันแล้วใส่ลงในภาชนะทึบแสงทำการเขย่าภาชนะให้สลากคละก้น เพื่อมิให้ทราบว่าเป็นสลากที่เขียนหมายเลขใด แล้วให้ผู้สมัครตามลำดับของผลการจับสลากในครั้งที่ 1 ทำการจับสลากจากภาชนะผู้สมัครใดจับสลากได้หมายเลขใดให้ถือว่าหมายเลขนั้น คือ หมายเลขลำดับ สำหรับยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งต่อไปและเป็นหมายเลขเดียวกันกับหมายเลขประจำตัวของผู้สมัคร (Candidate Number) คนนั้นนั่นเอง

ขั้นตอนการสมัครรับเลือกตั้ง

(1) การรับใบสมัครของผู้รับสมัคร ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จะเป็นผู้รับใบสมัครพร้อมทั้งเอกสารหลักฐานจากผู้สมัครตามลำดับ ของการลงนามในสมุดลงเวลาหรือตามลำดับของการจับสลากกรณีที่ยื่นพร้อมกัน

(2) การตรวจสอบใบสมัครและเอกสารหลักฐานการสมัคร

กรณีเอกสารหลักฐานครบถ้วน ตรวจสอบหลักฐานแล้วปรากฏว่า ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะบันทึกถ้อยคำผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกราย เพื่อยืนยันว่า เอกสารหลักฐานที่นำมาสมัคร เป็นเอกสารที่ถูกต้องครบถ้วน พร้อมทั้งให้ผู้สมัครยืนยันว่า เป็นผู้มีความสมัครใจสมัครรับเลือกตั้งและ ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และเมื่อดำเนินการบันทึกถ้อยคำเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่จะทำการออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้สมัครที่ยื่นสมัครรายนั้นต่อไป

กรณีเอกสารหลักฐานไม่ถูกต้องครบถ้วน เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่รับใบสมัครและเอกสารหลักฐานของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว จะมีการตรวจสอบในเบื้องต้นว่า มีการกรอกข้อความถูกต้องหรือไม่ รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่ใช้ ในการประกอบการสมัครถูกต้องครบถ้วนทุกรายหรือไม่ หากพิจารณาแล้วพบว่า เอกสารหลักฐาน ดังกล่าวของบุคคลใด ไม่ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะคืนใบสมัคร พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานของ

ผู้สมัครทั้งหมดให้แก่ผู้สมัครรายนั้นทันที จากนั้นจะทำการตรวจสอบเอกสารหลักฐานของผู้สมัครที่อยู่ในลำดับถัดไป

อนึ่ง กรณีที่เจ้าหน้าที่คืนใบสมัคร พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานแก่ผู้สมัครรายใด ผู้สมัครรายนั้นจะเสียสิทธิหรือลำดับการยื่นใบสมัครที่ได้รับไว้แต่เดิมทันที และหากจะยื่นใบสมัครใหม่ จะต้องจัดลำดับการยื่นใหม่ โดยให้มีลำดับการยื่นต่อจากบุคคลที่ยื่นรายหลังสุดในคราวนั้นๆ (ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 ข้อ 95)⁶⁸

(3) การออกไปรับสมัครจะกระทำหลังจากที่มีการออกไปเสร็จรับเงินค่าธรรมเนียมในการสมัครแล้วเท่านั้น

(4) การให้หมายเลขประจำตัวผู้สมัคร

ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะได้รับหมายเลขประจำตัวผู้สมัครที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามลำดับก่อนหลังในการมายื่นใบสมัคร หรือตามลำดับเลขที่ใบรับสมัครที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกให้

(5) การตรวจสอบสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำการตรวจสอบเอกสารหลักฐานการสมัครกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครทุกคนว่า มีสิทธิที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 7 วัน นับแต่วันปิดการรับสมัคร (มาตรา 47 วรรคหนึ่ง)⁶⁹

⁶⁸ ข้อ 95 เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับใบสมัครรับเลือกตั้งของผู้ใดแล้ว ให้ตรวจสอบเบื้องต้นว่าการลงรายการในใบสมัคร ค่าธรรมเนียมการสมัครและหลักฐานการสมัครถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องให้คืนใบสมัครพร้อมด้วยหลักฐานดังกล่าวของผู้ยื่น แล้วตรวจสอบใบสมัครรับเลือกตั้ง ค่าธรรมเนียมการสมัคร และหลักฐานการสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้งในลำดับถัดไป

กรณีผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าหลักฐานครบถ้วน ให้สอบสวนถ้อยคำเพื่อยืนยันว่าเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แล้วให้ออกใบรับใบสมัครรับเลือกตั้งตามแบบ ส.ถ./พ.ถ. 26 แก่ผู้สมัครนั้น และให้ทำสำเนาฉบับเก็บไว้เป็นหลักฐาน

⁶⁹ มาตรา 47 เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับใบสมัครแล้ว ให้บันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกไปรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ตรวจสอบหลักฐานการสมัคร คุณสมบัติของผู้สมัคร และสอบสวนว่าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ให้เสร็จสิ้นภายในเจ็ดวันนับแต่วันปิดการรับสมัคร ถ้าผู้สมัครมีสิทธิที่จะสมัครรับเลือกตั้งได้ ให้ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้โดยเปิดเผย ศาลากลางจังหวัด หรือที่ว่าการอำเภอที่ตั้งอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งและสถานที่อื่นที่เห็นสมควร

(6) การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

เมื่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตรวจสอบหลักฐานการสมัครรวมทั้งคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครเสร็จสิ้นแล้ว จะดำเนินการประกาศบัญชีรายชื่อผู้สมัครที่ได้รับการสมัครเลือกตั้ง และที่ไม่ได้รับการสมัครเลือกตั้งของผู้สมัครทุกคน ภายใน 7 วัน นับแต่วันปิดการรับสมัคร โดยจะปิดประกาศไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ (District) ที่ตั้งอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น และที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Authority) ที่จะมีการเลือกตั้งขึ้นด้วย

(7) การยื่นคำร้องในกรณีไม่มีชื่อในประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรายใดไม่มีชื่ออยู่ในประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นสามารถยื่นคำร้องให้รับสมัครผู้ร้อง และประกาศให้ตนมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ภายใน 3 วัน นับแต่วันประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดวินิจฉัยว่าเสร็จแล้วให้รายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาว่าเห็นพ้องกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดด้วยหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้รับสมัคร ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องดำเนินการประกาศให้ผู้ร้องมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งได้ต่อไป (มาตรา 49⁷⁰ และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัย (Diagnose) สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2552 ข้อ 2.1 (7)⁷¹)

⁷⁰ มาตรา 49 ผู้สมัครผู้ใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในกรณีนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น

เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

⁷¹ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ข้อ 2.1 (7)

2.1 ขั้นตอนการยื่นคำร้องและการวินิจฉัย

๑๒๑

๑๒๑

(7) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการจัดทำคำวินิจฉัยให้เสร็จสิ้นภายในสามวัน นับแต่วันเสร็จสิ้นการพิจารณา แล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อทราบในวัดถัดจากวันที่ได้ทำคำวินิจฉัยเสร็จสิ้น

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่เห็นพ้องด้วยคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด แล้วแจ้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพื่อดำเนินการต่อไป

๑๒๑

๑๒๑

(8) การถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

กรณีที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไปแล้ว ต่อมาผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่า ผู้สมัครคนใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้ ให้สามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้ ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดวินิจฉัยว่าเสร็จแล้วให้รายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อพิจารณาว่าเห็นพ้องกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดด้วยหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้ถอนชื่อผู้สมัครรายนั้น ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการถอนชื่อผู้นั้นจากประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเร็ว (มาตรา 50⁷² และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2552 ข้อ 2.2 (6)⁷³)

3.3.3 การนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การนับคะแนนเลือกตั้งนั้น แต่เดิมตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 87 บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นผู้มีหน้าที่ในการนับคะแนนเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง โดยให้นับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง ตลอดจนให้กระทำโดยเปิดเผย และห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงเวลาในการนับคะแนน แต่การนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น อาจเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เกิดการทุจริตในการเลือกตั้งได้โดยง่าย เนื่องจากผู้ที่ทำการทุจริตอาจจะทราบได้ว่า ในหน่วยเลือกตั้งนั้นๆ ตนได้คะแนนมากน้อยเพียงใด ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้สมัครได้มีโอกาสทราบว่าตนได้คะแนนเท่าใดในหน่วยเลือกตั้งใด (กรณีดังกล่าวนี้เหมาะสมกับการเลือกที่ซึ่งมีหน่วยเลือกตั้ง ตั้งแต่ 2 หน่วยเลือกตั้งขึ้นไป)

⁷² มาตรา 50 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสี่สิบวันเพื่อให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้นั้น และให้นำความในมาตรา 49 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

⁷³ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ข้อ 2.2 (6)

2.2 การยื่นคำร้องและการวินิจฉัยคำร้องกรณีข้อ 1.1 (2)

๑๓๑

๑๓๑

(6) การพิจารณาวินิจฉัยคำร้องตามข้อ 1.1 (2) ให้นำความในข้อ 2.1 (6) และ (7) มาบังคับใช้โดยอนุโลม โดยต้องให้โอกาสผู้สมัครที่ถูกร้องว่าไม่มีสิทธิสมัครมีโอกาสชี้แจงแสดงพยานหลักฐานทั้งต้องให้โอกาสมาให้อีกคำ

๑๓๑

๑๓๑

จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการนับคะแนน ซึ่งตราไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546⁷⁴ ตามมาตรา 87 บัญญัติว่า ให้นับคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นทุกหน่วยเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้งรวมกัน ณ สถานที่นับคะแนนแห่งใดแห่งหนึ่งเพียงแห่งเดียว เว้นแต่การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงจากประชาชน ให้กำหนดสถานที่นับคะแนน ดังนี้

- 1) กรณีเป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครทุกหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในเขตท้องถิ่นเดียวกัน ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนแห่งเดียวภายในเขตท้องถิ่นนั้น
- 2) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในอำเภอเดียวกัน ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนแห่งเดียวภายในอำเภอนั้น
- 3) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ สถานที่แห่งเดียวภายในเขตเทศบาลนั้น
- 4) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกเมืองพัทยา ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ สถานที่แห่งเดียวในเขตเมืองพัทยา
- 5) กรณีที่เป็นการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้กำหนดสถานที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้ง ณ สถานที่แห่งเดียวภายในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

กรณีถ้ารวมนับคะแนนแล้วเขตดังกล่าวมีจำนวนราษฎรเกินกว่า 100,000 คน หรือมีความจำเป็นตามลักษณะพื้นที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดสถานที่นับคะแนนเลือกตั้งมากกว่า 1 แห่งก็ได้

โดยให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศกำหนดสถานที่นับคะแนนล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันเลือกตั้ง โดยปิดประกาศ ณ ศาลากลางจังหวัดหรือที่ว่าการอำเภอที่ตั้งอยู่ในเขตเลือกตั้ง ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น สถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง และสถานที่อื่นตามสมควร ตลอดจนให้ผู้อำนวยความสะดวกการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่งตั้งคณะกรรมการนับคะแนนเลือกตั้ง (Vote-Counting Agent) ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 20 วัน ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน และกรรมการที่มีจำนวนเพียงพอแก่การนับคะแนน ซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่า 6 คน โดยแต่งตั้งจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้ว

⁷⁴ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ให้ไว้ ณ วันที่ 22 ธันวาคม 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 121 (ตอนที่ 1 ก), หน้า 1.

3.3.4 การได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนมากที่สุด เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งในกรณีการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น สำหรับกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ 1 คน ให้ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนสูงสุดเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้ง แต่ในเขตเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นมากกว่า 1 คน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเรียงตามลำดับเรื่อยมาในเขตเลือกตั้ง เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งตามจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่พึงจะได้ในเขตเลือกตั้งนั้นๆ

ส่วนกรณีหากมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นเท่ากับจำนวนผู้บริหารท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น หรือในกรณีที่มีผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครจะได้รับการเลือกตั้งต่อเมื่อได้คะแนนเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ในกรณีที่ผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งน้อยกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งดังกล่าว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อให้ครบตามจำนวนที่นั่ง ซึ่งเขตเลือกตั้งนั้น ยังคงขาดอยู่

ในกรณีที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นน้อยกว่าจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น และยังไม่ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มเติมให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเพิ่มเติม เพื่อให้ได้สมาชิกสภาท้องถิ่นครบถ้วนตามจำนวน (มาตรา 100)⁷⁵

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันพอดี ส่งผลทำให้มีจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเกินจำนวนที่เขตเลือกตั้งนั้นพึงจะมีได้ หากเกิดกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กร

⁷⁵ มาตรา 101 ภายใต้อำนาจมาตรา 100 การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุด เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นในเขตเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นได้หนึ่งคน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง แต่ในเขตเลือกตั้งที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเลือกตั้งมากที่สุดเรียงตามลำดับลงมาในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งตามจำนวนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่จะพึงมี ในเขตเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่มีผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันอันเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งได้ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันจับสลากเพื่อให้ได้ผู้ได้รับเลือกตั้งครบจำนวนที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น ซึ่งต้องกระทำต่อหน้าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ตามวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผู้สมัครได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากัน จัดให้มีการจับสลาก โดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการจับสลากครั้งนี้ พร้อมทั้งให้แจ้งผู้สมัครรับเลือกตั้งทราบภายใน 3 วันนับแต่วันประกาศผลการรวมคะแนน ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2554 ข้อ 180 ดังนี้

(1) การจับสลากครั้งที่หนึ่ง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขียนชื่อผู้สมัครที่ได้คะแนนเลือกตั้งเท่ากันที่จะต้องจับสลากบนสลากที่เหมือนกัน แล้วใส่ในภาชนะทึบแสงทำการเขย่าภาชนะให้สลากคละก้นเพื่อไม่ให้ทราบว่าเป็นสลากของผู้สมัครใด แล้วให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จับสลากชื่อผู้สมัครจากในภาชนะขึ้นมาครั้งละหนึ่งใบ ชื่อผู้สมัครใดที่ถูกจับมาเป็นลำดับแรกให้ถือว่าผู้สมัครนั้นเป็นผู้มีสิทธิจับสลากเพื่อได้รับเลือกตั้ง ก่อนชื่อผู้สมัครใดที่ถูกจับมาเป็นลำดับถัดไปให้ถือว่าผู้สมัครนั้นเป็นผู้มีสิทธิจับสลากเพื่อได้รับเลือกตั้ง เป็นลำดับถัดไปตามลำดับจนครบผู้สมัครทุกคนที่ได้คะแนนเท่ากัน

(2) การจับสลากครั้งที่สอง ให้ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำสลากเท่ากับจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะต้องจับสลากซึ่งมีข้อความในสลากว่าได้รับเลือกตั้ง ทำจำนวนที่ยังขาดอยู่ นอกจากนั้นเป็นสลากซึ่งมีข้อความว่าไม่ได้รับเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดจับสลาก ซึ่งมีข้อความว่าได้รับเลือกตั้ง ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การจับสลากให้กระทำต่อหน้าผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้บันทึกแสดงผลการจับสลาก แล้วรายงานให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดและคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบโดยเร็ว

3.3.5 การประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

หากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ได้รับรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้ง (Vote-counting) แล้วเห็นว่าผลการเลือกตั้งดังกล่าวดำเนินไปโดยความสุจริตและเที่ยงธรรม⁷⁶ ให้คณะกรรมการ

⁷⁶ ความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง เป็นเครื่องมือสำคัญของการปฏิบัติตามกฎหมายและเป็นหลักประกันสูงสุดที่มีตามหลักประชาธิปไตยเพื่อธำรงไว้ซึ่งการเลือกตั้งที่เสรี เที่ยงธรรม และแท้จริง (Genuine) จุดมุ่งหมายของความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง คือ การที่จะป้องกันและช่วยซึ่งความผิดปกติในการเลือกตั้ง และจัดให้มีวิธีการและกลไกที่จะแก้ไขความผิดปกตินั้น ตลอดจนลงโทษผู้กระทำความผิดปกติที่เกิดขึ้นนั้น เมื่อมีการกระทำผิด วิธีพิจารณาหรือการตัดสินเกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งใดๆ ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย ในเมื่อความผิดปกติในกระบวนการเลือกตั้งอาจทำให้เกิดข้อพิพาทกันได้ การจัดระบบการเลือกตั้งให้เกิดความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง จึงมุ่งที่จะป้องกันความผิดปกติและให้ความเชื่อมั่นว่าการเลือกตั้งนั้นเสรี เที่ยงธรรม อย่างแท้จริง ดังนั้น การออกแบบระบบความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งที่เหมาะสมจึงเป็นพื้นฐานของความชอบธรรมของประชาธิปไตย และความน่าเชื่อถือของกระบวนการเลือกตั้ง กรอบความคิดของความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง ย่อมกว้างกว่ากรอบการใช้บังคับกฎหมายเลือกตั้งเพียงเท่านั้น

การเลือกตั้งประจำจังหวัด รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้ง (Announcement of election result) ต่อไป (มาตรา 95 วรรคหนึ่ง)⁷⁷

3.4 การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การวินิจฉัยกรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามมาตรา 49⁷⁸ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 วางหลักว่า ผู้สมัครใดไม่มีชื่อในประกาศผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยมีตัวอย่างคำวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนี้

กรอบคิดนี้ยังใช้ในการออกแบบและในการดำเนินการ โดยรวมของกระบวนการการเลือกตั้งทั้งหมด อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของผู้มีส่วนได้เสียในกระบวนการการเลือกตั้งด้วย เนื่องจากการจัดระบบความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากบริบทของสังคม วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และการเมืองที่รองรับระบบดังกล่าว ระบบการจัดระบบเพื่อให้เกิดความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้งและการปฏิบัติที่ใช้อยู่ในที่ต่างๆ ของโลก จึงมีความหลากหลายอย่างยิ่ง

โปรดดู สฤต สือทรงธรรม. (2554). *ความเที่ยงธรรมในการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิองค์กรกลางเพื่อประชาธิปไตย. หน้า 8.

⁷⁷ มาตรา 95 เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้รับรายงานผลการนับคะแนนเลือกตั้งตามมาตรา 92 แล้วเห็นว่า การเลือกตั้งและการนับคะแนนเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้รายงานต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อประกาศผลการเลือกตั้ง

๑๗๑

๑๗๑

⁷⁸ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 19.

มาตรา 49 ผู้สมัครใดไม่มีชื่อในประกาศตามมาตรา 47 ให้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในสามวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยโดยเร็ว และให้ผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามคำวินิจฉัยนั้น

เพื่อประโยชน์และความสะดวกรวดเร็วในการรับคำร้องและวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการแทนได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 919/2555 เรื่องการวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง นายบริหารส่วนตำบลถักถักวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี โดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำ องค์การบริหารส่วนตำบลถักถักวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้ประกาศไม่รับสมัครนายขุนแผน ทิมเมฆ เป็นผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมัครรับเลือกตั้งนายบริหารส่วนตำบลถักถักวง เนื่องจาก นายขุนแผน ทิมเมฆ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมในทางทุจริต จึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ สมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 45 (17) ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 58/1⁷⁹ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรี ได้ดำเนินพิจารณาเห็นว่า นายขุนแผน ทิมเมฆ ประธานคณะกรรมการบริหารเงินตามโครงการแก้ปัญหาความยากจนหมู่บ้านหนองเขาอ่อน ได้นำ เงินกองทุนโครงการแก้ปัญหาความยากจนจำนวน 266,000 บาท ซึ่งสมาชิกจำนวน 31 ราย ส่งใช้คืนไป ใช้จ่ายส่วนตัว และได้ให้กรรมการแก้ไขปัญหาความยากจนหมู่บ้านหนองเขาอ่อนและผู้ใกล้ชิด กู้ยืมไปใช้จ่าย โดยไม่ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหารและการใช้จ่ายเงิน โครงการแก้ปัญหาความยากจน พ.ศ. 2553 กำหนดให้ทำสัญญาไว้ 3 ชุด มอบให้ผู้ยืม 1 ชุด คณะกรรมการ แก้ปัญหาความยากจนและนายอำเภอฝ่ายละ 1 ชุด

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาตามคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำ จังหวัดเพชรบุรี ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

⁷⁹ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (ฉบับที่ 5) ให้ไว้ ณ วันที่ 14 ธันวาคม 2546. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 (ตอนที่ 124 ก), หน้า 25.

มาตรา 58/1 บุคคลผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีคุณสมบัติและไม่มี ลักษณะต้องห้ามตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ด้วย

(1) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(2) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือเคยเป็นสมาชิกสภาตำบล

สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือสมาชิกรัฐสภา

(3) ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น

คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่นหรือเลขานุการหรือที่ปรึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุมีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจการที่กระทำกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

ผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2552⁸⁰ และพิจารณาหลักฐานอื่นๆ ประกอบการพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า แม้นายขุนแผน ทิมเมฆ ไม่ดำเนินการให้ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการบริหาร และการใช้จ่ายเงิน โครงการแก้ปัญหาความยากจน พ.ศ. 2553 แต่การกระทำดังกล่าวข้อเท็จจริง ยังไม่ปรากฏชัดเจนว่าเป็นการกระทำทุจริตหรือไม่ เนื่องจากนายไปรับชดใช้เงินกองทุนแทนสมาชิก ที่กู้ยืมเงิน ประกอบกับมีหลักฐานยืนยันเงินจากกองทุนจากสมาชิกที่กู้ยืมเงินซึ่งรับสภาพหนี้ไว้กับนายขุนแผน ทิมเมฆ และโดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลลัดคลวง ไม่มีพยานหลักฐาน เรื่องทุจริตมายืนยัน ข้อเท็จจริงจึงฟังไม่ได้ว่านายขุนแผน ทิมเมฆ เป็นผู้มีความผิดในทางทุจริต เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก สภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 45 (17) ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 58/1 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 คณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงมีคำวินิจฉัยสั่งการ โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 236 (5)⁸¹ และมาตรา 238⁸² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

⁸⁰ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องมอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดดำเนินการรับคำร้อง และวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ประกาศ ณ วันที่ 28 เมษายน 2552 *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 126 (ตอนที่ 29 ก), หน้า 10.

⁸¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 88.

มาตรา 236 คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑๓๑

๑๓๑

(5) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย

ตามมาตรา 235 วรรคสอง

๑๓๑

๑๓๑

⁸² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 89-90.

มาตรา 238 คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงโดยพลันเมื่อ มีกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง

ใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง คัดค้านว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(2) ผู้เข้ารับการศึกษาหรือสมาชิกขององค์กรตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง คัดค้านว่าการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา

นั้นเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(3) ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ก่อนได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา

สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ใดได้กระทำการใดๆ โดยไม่สุจริตเพื่อให้ตนเองได้รับเลือกตั้งหรือสรรหา

พ.ศ. 2550 มาตรา 8⁸³ และมาตรา 10 (10)⁸⁴ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 49 และมาตรา 106 ให้รับสมัครนายขุนแผน ทิมเมฆ เป็นผู้รับสมัครรับเลือกตั้งนายกบริหารส่วนตำบลกัลลกลวง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

คำวินิจฉัยสั่งการคณะกรรมการการเลือกตั้ง ที่ 935/2555 เรื่อง การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง เขตเลือกตั้งที่ 2 อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี โดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี ได้ประกาศไม่รับสมัครนายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ เป็นผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง เขตเลือกตั้งที่ 2 เนื่องจากนายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

หรือได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่สุจริตโดยผลของการที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดได้กระทำลงไปโดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(4) ปราบกฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการออกเสียงประชามติได้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งคัดค้านว่าการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งใดเป็นไปโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อดำเนินการตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการ โดยพลัน⁸³ มาตรา 8 การประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีกรรมการการเลือกตั้งมาประชุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งเท่าที่มีอยู่ แต่ต้องไม่น้อยกว่าสามคนจึงจะเป็นองค์ประชุม ในกรณีที่กรรมการการเลือกตั้งคนใดไม่อาจมาประชุมได้ ให้จัดแจ้งเหตุนั้นไว้ในรายงานการประชุม

การลงมติในการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ใช้คะแนนเสียงข้างมาก เว้นแต่การลงมติวินิจฉัยให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง ให้ใช้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุม โดยประธานในที่ประชุมและกรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมต้องลงคะแนนเสียงเพื่อมีมติและให้กรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งมีหนึ่งเสียงในการลงคะแนน ในกรณีที่ใช้คะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการการเลือกตั้งไม่มาประชุม ให้กรรมการการเลือกตั้งที่มาประชุมเลือกกรรมการการเลือกตั้งคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม ทั้งนี้ หลักเกณฑ์และวิธีการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

⁸⁴ มาตรา 10 ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑๓๑

๑๓๑

(10) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑๓๑

๑๓๑

หมู่ที่ 2 ตำบลหนองม่วง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐจึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 45 (15)⁸⁵

คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรีได้ดำเนินพิจารณาเห็นว่า การลาออกจากตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลหนองม่วงของนายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ มีผลสมบูรณ์เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2555 การที่นายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง เขตเลือกตั้งที่ 2 ในวันที่ 5 กันยายน 2555 ซึ่งนายอำเภอหนองม่วงยังมีได้อนุญาตให้ลาออกจากตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลหนองม่วง นายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ จึงยังคงเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐจึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 45 (15)

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาตามคำวินิจฉัยคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลพบุรี ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง มอบอำนาจให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดำเนินการรับคำร้องและวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2552 และพิจารณาหลักฐานอื่นๆ ประกอบการพิจารณาแล้ว มีความเห็นว่า นายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ ได้ยื่นหนังสือลาออกจากตำแหน่งผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลหนองม่วง ต่อนายอำเภอหนองม่วง ฉบับลงวันที่ 31 สิงหาคม 2555 โดยมีความประสงค์ขออนุญาตลาออกตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2555 และนายอำเภอหนองม่วงได้มีคำสั่งที่ 269/2555 เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2555 อนุญาตให้นายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ ลาออกจากตำแหน่งได้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2555 นายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ จึงไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 45 (15) คณะกรรมการการเลือกตั้งจึงมีคำวินิจฉัยสั่งการ โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 236 (5) และมาตรา 238 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2550 มาตรา 8 และมาตรา 10 (10) และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือ

⁸⁵ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ให้ไว้ ณ วันที่ 11 ตุลาคม 2545.

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 (ตอนที่ 107 ก), หน้า 18.

มาตรา 45 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

๑๓๑

๑๓๑

(15) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่น

ของรัฐ

๑๓๑

๑๓๑

ผู้บริหารท้องถิ่น มาตรา 49 และมาตรา 106 ให้รับสมัครนายสมเกียรติ ประดิษฐ์จันทร์ เป็นผู้รับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองม่วง เขตเลือกตั้งที่ 2

การวินิจฉัยสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 52/2546 สรุปความได้ว่าการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ เป็นการใช้อำนาจดังเช่นตุลาการ ถือเป็นยุติ ทำให้องค์การตุลาการไม่สามารถเข้าไปตรวจสอบทบทวนการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ ดังนี้

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 8 ที่ 2228/2550 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 235 วรรคหนึ่ง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 49 มีเจตนารมณ์ที่ให้อำนาจการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้งตั้งแต่เริ่มจัดการการเลือกตั้งจนถึงการประกาศผลการเลือกตั้ง และตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 มาตรา 49 ได้บัญญัติให้บุคคลที่ไม่มีชื่อเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิ ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น มิได้บัญญัติให้ยื่นต่อศาลยุติธรรมแต่อย่างใด ฉะนั้น การที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค 8 ขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกร้องที่ว่าผู้ร้องเป็นบุคคลมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง จึงไม่ชอบจึงมีคำสั่งให้ยกคำร้อง

คำสั่งศาลอุทธรณ์ภาค 4 ที่ 3693/2555 การตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 236 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบมาตรา 235 วรรคสอง⁸⁶ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญ

⁸⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 87.

มาตรา 235 คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง

ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ไม่อยู่ในอำนาจของศาลปกครองที่จะรับคดีไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 223 วรรคสอง⁸⁷ เมื่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใดมิได้บัญญัติให้การพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องนี้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้ง ซึ่งเป็นศาลยุติธรรมจึงมีอำนาจรับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 218⁸⁸ ประกอบมาตรา 219 วรรคสาม⁸⁹ แต่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 235 วรรคหนึ่ง บัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทน

⁸⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 82.

มาตรา 223 ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

อำนาจศาลปกครองตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรตามรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นการใช้อำนาจโดยตรงตามรัฐธรรมนูญขององค์กรตามรัฐธรรมนูญนั้น

๑๗๑

๑๗๑

⁸⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 80.

มาตรา 218 ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น

⁸⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550. *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 (ตอนที่ 47 ก), หน้า 80-81.

มาตรา 219 ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา เว้นแต่ที่มีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้หรือตามกฎหมายอื่น

๑๗๑

๑๗๑

ให้ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้ วิธีพิจารณาและวินิจฉัยคดีให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด โดยต้องใช้ระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว

๑๗๑

๑๗๑

ราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี ซึ่งการจัดให้มีการเลือกตั้งนั้น มีขั้นตอนและรายละเอียดที่คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องปฏิบัติ และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจากการจัดการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญซึ่งตามมาตรา 236 วรรคหนึ่ง (5) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาด ปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 235 วรรคสอง ซึ่งเป็นการใช้อำนาจดังเช่นอำนาจตุลาการที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ กรณีจึงต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้น ศาลอุทธรณ์ภาค 4 แผนกคดีเลือกตั้งจึงไม่มีอำนาจก้าวล่วง การใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งในการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 236 วรรคหนึ่ง (5) ประกอบ มาตรา 235 วรรคสอง

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า อำนาจวินิจฉัยผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นคือคณะกรรมการการเลือกตั้งเพียงองค์กรเดียว ศาลอุทธรณ์ซึ่งเป็นศาลยุติธรรมไม่สามารถตรวจสอบการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งขัดกับหลักแบ่งแยกอำนาจ ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยศาล